

Remissvar

UM2019/14881/WASH

2019-04-05

Yttrande över ”Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige”

Sveriges ambassad i Washington D.C. har anmodats att lämna yttrande över betänkandet Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige (SOU 2018:78). Ärendet har beretts av ambassadör Karin Olofsdotter och innovations- och forskningsråd Henric Johnson.

Inledning

Ambassaden finner att förslagen som betänkandet presenterar är ytterst viktiga för att Sverige ska fortsätta att utvecklas som en stark kunskapsnation. Betänkandet har en framåtblickande ton och ansats där utbildning och forskning sätts i ett globalt sammanhang, som ständigt förändras i en allt snabbare takt. Utredningens många rekommendationer och förslag har också en ambitiös ansats vilket är viktigt att ha om en utveckling ska kunna ske. Ambassaden bedömer att betänkandet diskuterar många viktiga frågor inom internationaliseringsområdet, som ambassaden dagligen möter.

Ambassaden ställer sig positiv till förslaget att den internationella aspekten behöver integreras i utformningen av system och regelverk på nationell nivå, samtidigt som den behöver bli en del av kärnverksamheten på respektive lärosäte.

Agenda 2030 lyfter de globala utmaningar som kräver starka samarbeten och som akademien, i ambassadens mening, bör ta ett särskilt ansvar för. Ambassaden finner därmed att Agenda 2030 borde ha haft en mer framträdande roll i betänkandet.

Näringslivet och akademins samverkan med omgivningen och betydelsen av denna samverkan för internationalisering är ytterligare en viktig komponent att ta hänsyn till och ett område för diskussion som hade behövt ges större utrymme i utredningen.

Ambassaden delar bedömningen att det finns ett behov att stärka bilden av Sverige som kunskapsnation, inte minst när allt fler länder aspirerar på att vara just kunskapsnationer. Ambassaden välkomnar därför förslagen på satsningar gällande universitetens och högskolornas internationalisering.

Nedan kommenteras valda delar av betänkandet.

Aktuella frågor rörande utlandskontor

Ambassaden delar utredningens förslag vad gäller att antalet länder med utlandskontor bör vara högre än de sex länder som täcks av innovations- och forskningsråd i dag. Ambassaden anser samtidigt att en personalmässig förstärkning av nuvarande kontor bör prioriteras före fler kontor etableras i andra länder. Förstärkningen bör, i enlighet med utredningen, ha ett fokus på Sveriges universitet och högskolor då akademien är en central del i ett innovationsekosystem. Utredningens förslag med en bemanning om minst två utsända och två lokalanställda per kontor samt adekvat Sverigebaserat stöd är en rimlig ansats. Ambassaden förespråkar även möjligheten att placera tillfälliga specialister på kontoren under en begränsad tid, beroende på pågående initiativ och satsningar; exempelvis skulle lärosäten under kortare eller längre tid kunna adjungera personal till eller i anslutning till utlandskontoren.

Förslaget om att eventuellt nya innovations- och forskningskontor placeras under annan huvudman ställer sig ambassaden tveksam till. Ambassaden anser att en sådan lösning kommer att skapa förvirring för intressenter och att koordinering försvåras. En huvudman för alla kontor är att föredra.

Ambassaden delar argumentet att utlandsorganisationens nära koppling till lärosätena och deras internationella engagemang ställer stora krav på en insikt i lärosätenas specifika förutsättningar och möjliga internationella engagemang. Utredningen beskriver att det finns en otydlighet kring vilken roll som råden har i förhållande till självständiga lärosäten och att det är oklart i vilken mån universitet och högskolor kan få hjälp i specifika frågor. Ambassaden anser inte att detta är en korrekt beskrivning av verksamheten och delar inte bilden av kontorens bristande engagemang för svensk akademi och forskningsfinansiärer. Ambassaden har, sedan utlandskontoren inrättades, bistått med sväl stöd till som engagemang i lärosätena. Exempelvis genomförde ambassaden i början på året Universitetsdagen, då ledningarna från fem svenska universitet och flera forskningsfinansiärer närvarade i Washington D.C. Syfte med evenemanget var att matcha svenska

lärosäten och finansiärer med amerikanska partners samt sprida bilden av kunskapsnationen Sverige. Denna typ av initiativ, i kombination med Regeringskansliets rekrytering av nuvarande USA-råds tidigare erfarenhet som prorektor vid en svensk högskola samt meritering som professor, vittnar om kontorets kunskap samt engagemang i frågor som berör svensk akademi.

Utökad omvärldsbevakning

Ambassaden stödjer vidare utredningens resonemang kring co-creation (sid 100), eller samskapande, och kunskapsdiplomati (sid 101). Den verksamhet som sker på Ambassaden bygger i hög grad på ömsesidighet mellan länderna, vilket skapar långsiktigt engagemang för båda parter till nytta. Ett ömsesidigt relationsbyggande kräver omfattande kunskap om den blivande partnern. Därför är analys och omvärldsbevakning en viktig del i den relationsskapande processen. Ambassaden välkomnar därmed förslaget om en stärkt omvärldsbevakning från Sverige, som komplement till och i samverkan med innovations- och forskningskontorens arbete på plats i respektive länder.

Samordning mellan myndigheter - plattform för internationalisering

Ambassaden ser positivt på förslaget att skapa en struktur och plattform för samordning av myndigheter vad gäller frågor som påverkar internationalisering av högre utbildning, forskning och forskningsnära innovation. Denna plattform för internationalisering bör innefatta en tydlig mottagar- och beställarkapacitet gentemot utlandskontoren. Ambassaden ställer sig dock frågande till hur föreslagen plattform ska styras och dess relation i förhållande till Regeringskansliet. Utöver myndigheterna finns det även andra viktiga aktörer på nationell nivå, som samverkar med lärosätena kring internationalisering. Därför behöver struktur, mandat, relevanta aktörer och styrning för föreslagen plattform noggrant förankras och i detalj diskuteras vidare.

Vidareutveckling av Team Sweden

Att befintlig Team Sweden gruppering får i uppdrag att inkludera lärosätenas och forskningsfinansiärernas perspektiv i sitt arbete är ett förslag som ambassaden välkomnar. Ambassaden vill även betona vikten av att inkludera och fånga upp studenternas perspektiv samt närvaro.

Mobilitet och migrationsrättsliga aspekter

Ambassaden välkomnar vidare förslagen om ökad mobilitet (in- och utgående) av individer mellan våra länder, samt ökade resurser till

stipendieprogram. Med ökad mobilitet följer också behovet av att skapa förutsättningar för utländska studenter att stanna kvar i Sverige efter avslutade studier. Detta bör även ske genom utökad samverkan mellan lärosäten och näringslivet redan under studietiden. Näringslivet behöver finansiera fler stipendier och skapa förutsättningar för fler individer att genomföra studier och forskning i Sverige.

Även en utökad lärarmobilitet är avgörande för att stärka kvaliteten på svensk utbildning och forskning. Lärare som befinner sig på universitet utomlands kommer också att spela en viktig ambassadörsroll vad gäller att främja Sverige som en ledande kunskapsnation.

Andra länders relationsfrämjande insatser

Det blir allt vanligare att länder strategiskt placerar och personalmässigt utvecklar plattformar på plats i starka innovationsmiljöer. Det rör sig om nätverk, centra och hubbar för vetenskaps- och innovationsdiplomati (sid 97). Syftet är att sänka trösklarna och effektivt skapa möjligheter för respektive länder att arbeta mer strategiskt och långsiktigt i vissa regioner. Det finns flera pågående, goda exempel av s.k. vetenskapsdiplomati som Sverige kan lära av. Exempelvis, länder som Danmark, Nederländerna, Norge, Schweiz och Tyskland har valt att utveckla både stora och mindre kontor som Swissnex och Denmark Innovation Center i Silicon Valley och Boston. Dessa satsningar har en struktur som inte ersätter utan kompletterar innovations- och forskningsråden på ambassaderna. Kontoren arbetar även med att attrahera utländska studenter och forskare till respektive länder. Danmark har tagit ytterligare ett steg och utvecklat en struktur kring Digital Diplomacy med en Tech Ambassador, som utgår ifrån Silicon Valley och dess närhet till USA:s ledande digitala plattformar och bolag, som till stora delar driver den globala samhällsutvecklingen.

Ambassaden föreslår att Sverige utvecklar liknande samverkanplattformar och drar lärdom från hur andra länder arbetar med sina kontor i starka innovationsmiljöer och dess koppling och samverkan till ambassaderna. Det kan också finnas fördelar att tydligare koppla samman främjandet av handel med främjande av utbildning, forskning och innovation.